زانكۆی سەلاحەدین - هەولێر
Salahaddin University-Erbil

مافی ئافرەت

بەشی دەرنزانی/ قۆناغی یەکەم
کۆرسی دووەم 2023
مامۆستای بابەت :
م.زينب محمد صديق

FPPT.com

Slide Title

- ئافرەت لە شارستانیەتی میسری کۆن
- ئافرەت لە شارستانیەتی عیراقی کۆن
- ئافرەت لای فارسەکان
- ئافرەت لای یۆنان ورۆمانەکان
- ئافرەت لای عەرەب پێش ئیسلام
- ئافرةت لة ئاينيةكانى ئاسمانى دا

ئافرەت لە شارستانیە کۆنەکان

- ئافرەت لە شارستانیەتی میسری کۆن:
- ئافرەت لە شارستانیەتی میسری لە دوو چین پێکهاتبوو:

أ.ئافرەتی دەسەلاتدارەکان، مافی خوێندن و نزیکبوونەوەی لە خوداوەند وزۆر مافی تری هەبوو.

ب.ئافرەتی چینی گشتی کە هیچ رۆلێکی نەبوو.

بە شێوەیەکی گشتی ئافرەت چەند مافیکی هەبوو لەوانە:

- جةخت لةسةر مامةلةی هاوسةرطیری دةرکراوة بة ثیَی عقد.
- -لة حالةتی تةلاق مافي ئافرةت دابین کرابوو (الالتزمات المالية للزوج على زوجته واولاده بعد الطلاق)

ئافرەت لە عێراقی کۆن

ئافرەت لە شارستانیەتی عێراقی لە بارودۆخیکی خراب دابوو، و کڕین و فروشتنی پێوەدەکرا، و بۆ رابواردن بوو،هەروەها پیاو بۆی هەبوو خێزانی خۆی بفروشێت یان لە جیاتی قەرزەکانی ببەخشیت..

لە شەریعەتی حمورابی چەند یاسایەك دانراوە دەربارە ئافرەت:

- المادة 129: اذا قبض على امرأة سيد مضطجعة مع سيد ثان فيجب عليهم ان يوثقوها و يلقونها في الماء.
- المادة 132: اذا وجهت الاصبع الى زوجة سيد واتهمت بعلاقتها مع رجل اخر ولم يتوفر الدليل، فعلى المرأة ان تلقى نفسها في النهر لاجل زوجها.

ئافرەت لای یۆنان و رۆمانی کۆن

- لە یۆنانی کۆن ئافرەت هیچ مافێکی یاسایی نەبوو، لە بازارەکان دەکڕا و دەفرۆشرا، هەروەها مارەی لە ڕێگای کڕین وفرۆشتن بوو.
- بە هەمان شێوە لای رۆمانەکانیش ئافرەت لە بارێك خراب دا دەژیا، وپیاو دەسەلاتی رەهای هەبوو لە سەر خێزانی خۆی، ومافی کوشتنی خێزان و مندالەکانی هەبوو بێ هیچ لێ پرسینەوەیەك.

ئافرەت لای فارسەکان و هنیدیەکان

- ئافرەت لای فارسەکان تەنها بۆ چێژوەرگرتن سەیر دەکرا، وفرەژنی هەبوو.
- ئافرەت لە هیندی کۆن لە بارێکی سەخت دابوو، ئەگەر پیاوەکەی مردبا دەبوایە جەستەی خۆی بسوتێنێت لە سەر گۆڕی پیاوەکەی.

ئافرەت لای عەرەبەکان

- عەرەبەكان بە چاوێكی سووك سەیری ئافرەتیان دەكرد و سەرزنشتیان دەكرد، لە كاتی بوونی كچێك هەستیان بە شەرمەزاری دەكرد (و إذا بشر احدهم بالانثى ظل وجهه مسودا وهو كظيم. يتوارى من القوم من سوء ما بشر به ايمسكه على هون ام يدسه في التراب)

ئافرەت لە ئاینەکان /ئافرەت لە ئاینی جوولەکە:

-لای جوولەکە ئافرەت لەعنەتە چونکە (ادم علیه السلام) فریو داو، ولای هەندێکیان باوك بۆی هەبوو کچەکەی بفروشیت بۆ چارەسەر کردنی باری خرابی ئابوری.

-نەدەبوایە ئافرەت بچیتە پەرستگاکان وبەشداری هیچ چالاکییەکی ئاینی کردبا بە بیانوی ترس لە ناپاکی ئافرەت.

-لای جولەکە ئافرەت مافی وەرگرتنی میراتی نەبوو،کچ مافی نەبوو میراتی باوکی وەرگریت وهەمووی بۆ کور تەرخان دەکرا،(الابن فقط له الحق فی میراث ممتلكات الاب).

- لای جولەکە ئافرەت مافی نەبووشایتی بدات لەسەر هەر مەسەلەیەك، وبەهیچ شێوەیەك (شهادة)ی ئافرەت ومندال وکویله وەرناگریت.
- پیاوی جولەکە لە کاتی نوێژ کردن ئەم دوعایە دوبارە دەکاتەوە:
(مبارك هو الذی لم یخلقنی وثنیا، ومبارك هو الذی لم یخلقنی إمرأة، ومبارك هو الذی لم یخلقنی عبدا و جاهلا).
- لای جولەکە واباوە کە ئافرەت بۆ پیاو دروست کراوە (المرأە خلقت من اجل الرجل)

ئاینی مەسیحی

-مەسیحیەت هەندەك گۆرانكاری باشتری ئەنجام دا بەراورد بە ئاینی یەهودی دەربارەی ئافرەت.

- (فی العبادة لا فرق بین الذكر والانثی فی المسیحیة).

-مەسیحیەت داوا دەكات ئافرەت گوێرایەڵی مێردی بكات (ایها النساء اخضعن لرجالكن كما للرب)

- رێگا پێدراو نییە ئافرەت لە کنیسە دا قسە بکات (لتصمت نساؤکم فی الکنائس لانە لیس مأذونا لهن ان یتکلمن، وان کن یردن ان یتعلمن شیئا فلیسألن رجالهن فی البیت،لانە قبیح بالنساء ان تتکلم فی کنیسة—کورنثوس26:14-36)

-تاکو سالانی 1805 ئافرەت بە پێی یاسای ئینگلیزی بە هاوڵاتی دا نەدەنرا وهیچ مافێکی کەسی و مولکدای وسامانی نەبوو.

ئافرەت لە نالەبارترین بارودۆخ بوو،هەندێك لە مەسیحیە کۆنەکان ئافرەت بە شەر وکارەسات مەزندە دەکەن.

ئاینی ئیسلام

-ئاینی ئیسلام رێزی له ئافرەت گرت، و جیاوازی نەهێشت (یا ایها الذین امنوا انا خلقناكم من ذكر وانثى).

-ئاینی ئیسلام به یەکسانی سەیری هەردوو رەگەز دەکات له ئەنجامدانی کردەوەی چاك (أنى لا اضيع عمل عامل منكم من ذكر او انثى بعضكم من بعض .ال عمران195)، یەکسانی له هاوسەرگیری، له بواری فێربوون .

- ئیسلام ریزی دایك (ئافرەت) به واجب داناوە، ودیاری کردووە که (بەهەشت له ژێر پێی دایکانه). هەروەها داوا دەکات رێزی خێزانی بگرێت (وعاشروهن بالمعروف)

- له ئیسلام دا شهادەی دوو ئافرەت بەرامبەر بە شهادەی یەك پیاو،هەروەها ئافرەت نیوەی میرات وەردەگری!